

FEJÉRMEGYEI NAPLÓ

POLITIKAI, TÁRSADALMI és KÖZGAZDASÁGI KÖZLÖNY.

Novam ephemeriden, cui titulus „Fejérmegyei Napló“, a vobis institutum ad catholicarum partium proposita promovenda, id equidem probamus libenter. (Az általatok a katolikusok törekvéseinek előmozdítására „Fejérmegyei Napló“ cím alatt létesített új lapot mi örömmel helyeseljük.)

XIII. Leó pápa Zichy Nándor grófhhoz, 1895. márc. 6-án.

Megjelen hetenkint 3-szor; hétfőn s szombaton este és csütörtökön délelőtt. Kétszoros nem adotnak vissza.	Előfizethetni a kiadóhivatalban és minden megyei postahivatalnál. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Székesfejérvár, azt.-István-tér 1.	Felolvas szerkesztő: BONITZ FERENC. Kiadótulajdonos: MILLER JÓZSEF.	Előfizetési ár: Féltárvé . . . 6 frt — kr. Félévre . . . 3 frt — kr. Negyedévre . . . 1 frt 50 kr. Egyes szám ára 5 kr.	A 80 helyre osztott oldal helyenkint 50 kr. Bélyegilleték külön 80 kr. Nyilttér sorokat 50 kr. Többszöri hirdetéseknel engedély
--	--	--	---	--

A nuncius kérdése.

Nem képzelhetjük, hogy Agliardi nuncius kérdése abban maradjon.

Ha valaha volt helyzet Magyarországon, mely a katolicizmust sértette, úgy a jelenlegi az.

Foglaljuk össze röviden a tényeket.

A nuncius látogatásokat tesz a bíboros hercegprimásnál és Schlauch Lőrinc kardinálisnál, tiszteleg a miniszterelnök-nél és felkeresi a kultuszminisztert. Azonfelül azon természetes kívánsága is volt, hogy legalább néhány magyar egyházi intézetet megtekintsen és megismerjen a szándékában a miniszterelnök meg is erősítette. A nuncius a mint lábát Magyarországon földjére tette, szíves fogadtatásban részesült mindenütt. Szapáry Géza és Wenckheim Frigyes grótok, a kik mindketten Apponyi-pártiak, családias jellegű estélyekre is meghívták a nunciust, a ki néhány előkelőség-nél, a többi közt az egri érseknél is látogatásokat is tett. A Szent-István-Társulat tisztelgett nála s ez a társulat jellegénél fogva alig volt elkerülhető. A nuncius figyelmének és érdeklődésének tárgyát képezték továbbá az angol kisaszonyok, a Sacre Coeur és a Ranolder-intézet, sat. Nagy-Váradon Schlauch kardinális azokat, kik a nuncius látogatásain voltak, meghívja ebédre. Ezen nem hivatalos és nem banketszerű lakomán felköszöntik a pápát, a királyt s még néhány előkelőséget. A nuncius mindig a latin nyelvet használja. A lapok mohón kapkodnak mindent, a mi a nuncius látogatásairól kiszivárgott és ezek alapján a szabadelvű s a kormánylapok magasztalják a nuncius tapintatos és rokonszenves fellépését, nyilatkozatait.

A kormány est végre megsokalta. Levelek váltattak a miniszterelnök és a külügyminiszter között. A miniszterelnök óhajtja, hogy a nuncius látogatása a pápai széknél vád és megrovás tárgyává

téessék. A külügyminiszter megjegyzi, hogy az ügyre vonatkozólag nem állanak rendelkezésre információk és adatok, de mégis kész a szentszéknél panaszt tenni a nunciusnak tapintatlan beavatkozásai ellen. A miniszterelnök pedig erre a képviselőházban interpellálhatja magát és kijelenti, hogy a külügyminiszter reklamációja már megtörtént.

Ebből támadt az összeütközés a két miniszter között.

A miniszterelnök szerint a nuncius csak olyan követ, mint más, a külügyminiszter szerint ellenben a nuncius állása különbözik a többi követektől. A miniszterelnök szerint a külügyminiszter kötelessége haladéktalanul az általa szorgalmazott diplomáciai akcióba lépni és azon állápontra helyezkedni, hogy a nunciusnak Magyarországon egyáltalában nincs mit keresni és hogy az országban való megjelenése tapintatlanság, mert a katolikus öntudatra lelkesítőleg hatna.

De bármiként történt legyen, ráfognak a nunciusra, hogy nyilvános felszólalásaiban illetéktelenül beleavatkozott a magyar ügyekbe. A liberális lapok a katolicizmust, a nunciust, a szent atyát sértő kitéjezésekkel meghurcolják, áskálódó perfiárával vádolják Rómát, követelik a nuncius kiutasítását, megtámadják a külügyminisztert és kategorikusan követelik, hogy egész külügyi akciójával támogassa a szabadelvű párt támadását a katolicizmus ellen.

Ex tehát a liberális párt hadüzenete a katolicizmus és Róma ellen, melyet a belügyi és, ha a dolog abban marad, a külügyi kormány is sajátjává tett.

De az utóbbit nem hihetjük. Elég az a látszat, mely a katolicizmust végigsebzí. Elég az ezenközben való gyanúsítás és elnyomás a katolikusokkal szemben. *Ne vigyék ellenök harcba az egész monarchiát!*

Zichy Nándor gróf.

Kálnoky marad, Bánffy...?

(b. f.) A kormány budapesti és bécsi lapjai unisono kiujjongták a világba, hogy fényesebb elégtételt em nyerhetett Bánffy báró annál, melyet maga Kálnoky nyújtott neki, midőn felhatalmazta, hogy a magyar képviselőházban felolvassa az Agliardi nuncius magyarországi útjára vonatkozólag cserélt jegyzékeket. Mi meg azt mondjuk: *Sine Excellenz, der kön. ung. Ministerpräsident Freiherr von Bánffy hat sich unsterblich blamirt.* — Hogyan, miképen? Nem nehéz ezt bebizonyítani.

A liberális lapok a két jegyzék felolvasása után a tőlük már megszokott kategorikus hangon kijelentették, hogy Kálnokynak most már mennie kell. De még ugyanazon számaikban kénytelenek voltak a héber lap társaink egy félhivatalos bécsi táviratot közölni, mely szerint *„Ő felsége ma (máj. 6-án Szerk.) Kálnoky gróf külügyminiszterhez máról keltezett legfelsőbb kéziratot intézett, mely a legteljesebb bizalom kifejezése mellett megtagadja a Kálnoky gróf által benyújtott lemondó kérvény elfogadását.“*

Ez az egyik »elégtétele« Bánffy bárónak. Lássuk most a többieket. E célból vissza kell térnünk Terényi interpellációjához, hogy kellő világításba helyezhessük azt az enyhén mondva, *turpisságol*, melylyel Bánffy az egész ügyben eljár.

A Terényi-féle interpelláció teréről legelőször Bánffy, Tisza Kálmán és Csáky Albin tanácskoztak, s szövegét, valamint Bánffy választát is a minisztertanácsban állapították meg. Az egész meglepetésnek készült, mert, mint Bánffy maga mondja jegyzékében, »nagyon könnyen megeshetik,« hogy a nuncius ügyében interpelláltnak fog. Kálnoky gróf válasza ezen jegyzékre azon benyomást teszi ránk, hogy a külügyminiszter Bánffyval szemben felnöttek oktatására vállalkozott — de mint Bánffynak mult szerdai beszéde mutatja, semmi eredménytel. Kálnoky jegyzéke szinte népszerű felolvasás számba megy a nuncius útjáról, diplomáciai állásáról, a Vatikán jogairól, a becsületesség-

ről és a diplomáciai tapintatosság-ról. Bánffy báró nem tudta és nem tudja ma sem, hogy a külügyminiszter csak kézzel fogható adatok alapján tehette meg azt a lépést, melyet Bánffy tőle követelt s egyetlen egy konkrét adatot sem bocsátott Kálnoky rendelkezésére, mely bebizonyította volna, hogy Agliardi nuncius illetéktelenül avatkozott bele Magyarország belügyeibe. Kálnoky tehát ezen adatok hiányában joggal utalhatott Jósika báróval szemben és jegyzékében arra,

hogy mily nehézségbe ütközik annak megítélése, mennyire avatkozott Agliardi nuncius Magyarország belügyeibe, míg csak hírlapi közlemények állanak rendelkezésre. Azért bátor voltam Jósika Samu báró miniszter úrtól, a ki éppen Budapestre kcsült, szíves felvilágosításokat kérni arra a körülményre nézve, valamint azokat a hosszabb beszélgetéseket illetőleg, a melyeket nagyméltóságod és a vallás- és közoktatásügyi miniszter ur Agliardi nunciussal Budapesten folytatni méltóztattak és a melyek folyamán a magyar kormány által a nunciussal Magyarországon való fellépése ellen táplált aggályai bizonyára megfelelő szabattossággal formulázva lettek.

Az éppen most vett sürgöny nem tartalmazza ugyan az általam kért felvilágosításokat, a melyek abba a helyzetbe hoztak volna, hogy a helyzetet megbízható adatok alapján ítéljem meg, másrészt azonban nagyméltóságod ismételt méltóztatik annak az óhajának kifejezést adni, hogy egy még meg sem tett interpellációra adandó

esetleges válaszra és az e részben tekintetbe jövő szempontokra nézve nézeteimet megismerje.

Egy olyan kényes ügyben, mint a milyen a szönyegen levő, valamely interpellációra adandó válasznak okvetlenül a tett kérdésekhez kell alkalmazkodnia. Én tehát nem vagyok abban a helyzetben, az adandó válaszra nézve behatóbban nyilatkozni, mielőtt a kérdés nincsen formulázva.

Kálnoky tehát »szíves felvilágosításokat«, »megbízható adatokat« kért Bánffytól, de ezeket még távirati sürgetésére sem kapta meg (azon egyszerű okból, mert Bánffy ilyen adatokkal nem rendelkezett és nem rendelkezik ma sem). Bánffynak messés naivitására vall, hogy készpénznek vette Kálnoky jegyzékének a legprimitívabb udvariassági illemszabályok diktálta azon sorait, melyek szerint a magyar kormány aggályai a nuncius fellépése ellen »bizonyára megfelelő szabattossággal formulázva lettek.«

Egyáltalában miből következett Bánffy báró, hogy Kálnoky gróf a nuncius magyarországi útjának konkrétumára nézve teljesen osztja az ő becses véleményét? Abból-e, hogy Kálnoky a maga »részéről is egészen helyesnek itéli a magyar kormány azon felfogását, mely szerint egyetlen egy külhatalomnak, tehát a szentszéknek sincs megengedve »a belügyekbe való beavatkozás?« De ez csak akademikus értékű kifejezés, mert hiszen nyomban utána azt mondja Kálnoky:

„Az agg pápával szemben meg-

tartani óhajtott tekintetek mellett, Magyarországuk sem felfektet érdekében, hogy a szentszék iránti viszony, melyet a hosszadalmas egyházpolitikai akció ellenére eddig barátságos formában fenntartani sikerült, komolyan megzavartassék.

Nem azt mondja-e e szavakkal Kálnoky gróf, hogy a magyar kormány akciója a nuncius ellen komolyan megzavarhatja a szentszéknek »a hosszadalmas egyházpolitikai akció ellenére eddig barátságos viszonyát« a monarchiához? Hiszen az egyházpolitika hosszadalmas voltának hangsúlyozása éles vágás a kormányra!

„És alig gondolható nehezebb dolog, mint megállapítani azt a határt, a meddig a katolikus egyháznak bizonyos kérdésekben jogait védeni meg van engedve, és hogy hol szűnik meg az a határ.“

Kálnoky gróf jegyzékének e szavai újabb vágás Bánffyra, mert Bánffy egy betanított szajkó módjára folyton a »belügyekbe való beavatkozást« hangoztatja, de ahhoz már egy kissé fogyatékos a tudománya, hogy megítélhesse, mi képez szorosán vett belügyet, és miért nem lehet az egyházpolitika csak belügy? Vagy talán Kálnoky e szavaiból olvassa ki Bánffy báró a külügyminiszter hozzájárulását a nuncius megtámadásához: De *ugy tetszik* előttem, hogy a nuncius részéről megrovandó tapintatlanság követetett el? Avagy Kálnoky gróf jegyzékének e kitételéből:

„Kész is vagyok, a mennyiben a magyar kormány ezt kívánatosnak tartja, a cs. és kir. nagykövet útján a szent-

TÁRCA.

AL KOHOL.

— Keleti mondta. —

— A „Fejermegyei Napló“ eredeti tárcája. —

Irtá: Kirachanek Ödön.

Ben Abul a milyen kitünő tudós, ép oly gyengéd férj és gondoskodó apa volt egy személyben. A tudósokban tudvalevőleg az emlitett tulajdonok inkább kizárják, mint feltételezik egymást.

A tudós rendszerint liu, ideges és szeszélyes s csak fokozódnak benne ezen tulajdonok, minél nagyobb a tudománya. Megköveteli, hogy közvetlen környezete, tehát családja legyenesse és el legyen ragadtatva az ő nagy tudománya által, mégis szeszélyt leginkább családjával érezteti. Otthon zsarnokoskodik, máshol meghunyászkodik és jaj a feleségének, ha birkatürelmmel végig nem hallgatja legújabb művéből tartott felolvasását. Ben Abul, dicséretére legyen mondva, kivétel volt. Sem liu, sem ideges és szeszélyes nem volt. Önön magát tul nem becsülte, nejét, a húséges Hárát nem zaklatta felolvasásokkal és a fűztjével is meg volt elégedve.

Pedig nem közönséges kaliberű tudós volt. Hirneve szelvésként terjedt el a Keleten s nap-nap után seregesen tudóltak Ben Abul igénytelen hajlékához Köves-Arábia Jafiz völgyébe. Türökök és arabok, siták és szuniták, indusok és kunok, szóval a Kelet összes népei járultak naponta, dicsőítő énekeket zengedezve, alázatos fível a tudós Ben Abul elé.

— Hamdulillah, hála legyen az Istennek, hála Mahomednek és dicsőség Ben Abulnak, Allah kedvencének, a nagy tudósnak! — rikoltották reggeltől napestig a Kelet összes idiomáin, a tudós Ben Abul lakása előtt.

Honnan e szokatlan látvány! Mivel tudta Ben Abul a Kelet közbömbös népeinek lelkesedését annyira felkelteni, mely határos volt a fanatizmussal?

Kétségtelen, hogy Ben Abulnak nagy dolgot

kellett művelnie. És ugy is volt. Mert ami annyi meg annyi tudós és alkimistának hiába való fejtörést okozott és feltalálni sehogy sem tudott, azt feltalálta az egyszerű igénytelen arabs tudós, Ben Abul.

Ben Abul feltalálta a bölcsek követ.

És a milyen szokatlan, olyan igaz: ha Ben Abul kiméletlen arrogáns tudósnál egyéb nem lett volna és nem egyszersmind gyengéd férj s gondoskodó családapa, biztosra vehető, hogy sohasem találja vala fel a bölcsek követ.

Nehogy a húséges Hárának s két pufókos apróságból álló családjának haszontalan izalmakat okozzon, lehurcolkodott a kertbe és annak végében, lombos pálmák s illatos datolyafák sűrűjében laboratóriumot építettet magának. Senkit sem bocsájtott magához, a húséges Hára is naponta csak egyszer láthatta, mikor éltet és italt vitt be hozzá, a miért is elkekeredésében az ördög konyhájának nevezte el. Sejtelme sem volt arról, mily közel jár az igazsághoz.

Tormete a tudós Ben Abulnak alacsony és vastag. Lábaiat szalmapapucs fedi, kaftánja ráncos és tudja az ég hányadszor szinehagyott. Ugy látszik pénz dolgában nem vetélkedhetett Ben Abul a mi tudósainkkal. A papucsokból a tudós Ben Abulnak mind a tíz lábujja kandikált elő, a kaftánja sem kefével, sem szappannal barátságos viszonyt nem kötött. Piszkos sárga fogai közt ott volt a nélkülözhetetlen társ, a csibuk, melyet a tudós Ben Abul le nem tett volna talán a bölcsek követért sem. De oh jaj! A csibuknak valamikor bizonyára szára is volt, de most a szár helyett, melyet a tudós Ben Abul az idők folyamán megrágot — a megrágot részt ket talán le is nyelte — egy nagyobbfajta szárnyasállat átturt fibáját alkalmazta, mely jobban ellenállott Ben Abul fogainak.

Ígyentelen alakja dacára is Ben Abul nagy tudós volt... Itt a pálmák sűrűjében elrejtett házikóban, görékek és lombikok, üstök és kazánok között, a legfantasztikusabb kémiai eszközök és szerek társaságában töltött a tudós Ben Abul nappalt és éjjelt, de a bölcsek követ feltalálni nem tudta. Majd hold-

világos és csillagos esteken bus arccal állt oda a laboratórium ablakához és sóhajtozott s könyörgött Allához, Mahomedhez és a kalifákhoz. Mikor ez sem használt, az éj szelleméhez a dzsinnekhez folyamodott, de mindhiába, a bölcsek követ feltalálni nem tudta. Az illatozó bokrok sűrűjében a búlból csattogtatja vig danáját a boldogságról, de Ben Abul szívében a kétségbeesés lakozik.

A húséges Hára egyre szomorubb lett. Szomorúságának oka pedig az volt, hogy Ben Abul szörnyen lesoványodott. A nagy feladat annyira leköttöte minden idejét és érzékét, hogy az ételhez alig hogy hozzányúlt. A húséges Hára sirva vitte vissza az értetlenül hagyott ételeket, pedig próbát tett Ben Abul kedvenc ételével is, a szirral feresztett pillárral. Ez sem használt. De Hára nem szólt. Hallgatott és szenvedett. A tudós Ben Abul pedig tovább éhezett s soványodott. De végre felébredt Hárában az anya és hitves. Nem tűrteti, hogy Ben Abul a tudományoknak áldozza fel magát és szerencsétlenné tegye családját.

Egy napon, mikor átlépte a szentély küszöbét, erőt vett magán a húséges Hára s megszólította panaszos hangon Ben Abult.

— Oh jaj én szerencsétlen! Hát azért lettem fiad anyjává, hogy öreg napjaimra ilyen kelljen megérnem. Allah világosítsa meg eszedet, mert ha magához vesz a paradicsomba, azt fogják mondani, Ben Abul nagy tudós volt, de rossz hitves s még rosszabb apa, ha ugyan nem mondják majd, Ben Abul nagy bolond volt.

A tudós Ben Abul a bolond szó hallatára szemrehányólag vetette gyík szeméit Hárára s feddőleg csak ezt az egy szót mondotta:

— Hára!

Ben Abul éppen egy sikerült mixtum — compositummal babrált. Ben Abul tehát kitünő hangulatban volt s megbánva hirtelenkedését, szelid hangon kérdezte:

— Mít kívánsz Jafiz völgyének liloma, húséges Hárám?

széknél a nunciának ez a jelen helyzetben határozatlan tapintatlan fellépése és beavatkozása ellen, a mely alkalmas Magyarországon az izgatottságot csak még fokozni, felszólalni s panaszt emelni és azt az álláspontot elfoglalni, mely a pápai nunciának belpolitikai viszonyokba és harcokba való bármilyen beavatkozását kizárja.

De hiszen nagyon ügyefogyott politikus Bánffy báró, hogy nem tudta kiolvasni e sorokból, a mit belőlök kiolvasni kell s a mit még hétfőn délelőtt maga Kálnoky gróf magyarázott meg Agliardi nunciának. Denique külső, hogy Bánffy báró nem járt el jóhiszeműleg, hanem nagyon is rossz hiszeműleg, a midőn hétfőn újra csak a látszatra hivatkozva azt mondta, hogy Agliardi illetéktelenül avatkozott a belügyekbe és hogy Kálnoky gróf vele ebben egyetért. Bánffy báró szándékosan ki akart kezdeni a szentszékkal és ezért hazudott.

De jaj annak, aki hazudik!

A válság még nincs megoldva, csak el van napolva. Kálnoky grótot a legteljesebb bizalom szavaival marasztalta hivatalában a király, Bánffy br. pedig lelje elégtételt abban, hogy dr. Wolff Károly Nagyszébenből üdvözlő táviratot intézett hozzá. Azonközben pedig nőni fog az izgatottság, a helyzet bizonytalansága. A kormánypart maga érzi, hogy Kálnoky grófnak királyi kitüntetése Bánffy bárónak megalázása. Tegyük hozzá: jól megértem a megalázása, mert Bánffy báró, midőn megtámadta a nunciust, arculcsapta nemcsak a külügyminisztert és a kuriát, hanem arcul-

csapta a magyar becsületet is, a mely csak akkor engedi meg az állításokat, a mikor kézzel fogható bizonyítékok vannak kezeinkben. Bánffy báró nem védte ezzel a magyar állam önállóságát, hanem többet ártott neki egy héten, mint Tisza Kálmán tizenöt év alatt.

Mert Bánffy báró miniszterelnök hazudik!

A válság.

(?) Igazunk volt, mikor azt mondtuk hétfőn, hogy a válság még nincs megoldva. Mig a szabadelvű szélső jobb és szélső balpárt örömmámorban uszott a fölött, hogy Bánffy báró megkapta az elégtételt a gyűlölt Kálnoky gróffal szemben, addig a király legfelsőbb kézirat alakjában legteljesebb bizalmának nyilvánítása mellett megtagadta a külügyminiszter demisszióának elfogadását, Kálnoky gróf pedig sietett kijelenteni Agliardi nunciust előtt, hogy jegyzékében csak azért használt néhány éles kifejezést a nunciust magyarországi útja fölött, mert azt hitte, hogy Bánffy báró erre nézve adatokkal rendelkezik. A helyzetben beállott ez a két legújabb fordulat mennyő-csapásként hatott a kormánypartra. Ez a párt totaliter konsternálva van. Elkeseredése módfelett nagy (veszélyben vannak a husos fazekak!) és több tekintélyes tagja már is aláírásokat gyűjtött arra, hogy a delegációknak bizalmatlanságot szavazzanak Kálnokynak és így buktassák meg őt. De ezt a szenvedélyt hamar lelohasztották Podmaniczky Frigyes báró pártelnök e szavai: *Nem szabad!* Most már a legkormánypartibb lapok is tarthatatlannak látják Bánffy báró helyzetét,

a kire ha a látszat nem csal, nemeckára rácsitálhatjuk Petőfi sorait:

Constatium abeundi
Lett a vége breviter.

A válságról szóló újabb híreket a következőkben csoportosítjuk össze:

A legfelsőbb kézirat.

A hivatalos „Budapesti Közlöny“ tegnapi száma első helyén így közli a király legfelsőbb kéziratát Kálnokyhoz:

Ó császári és apostoli királyi Felsége a következő legfelső kéziratot méltóztatott legkegyelmesebben kibocsátani.

Kedves gróf Kálnoky!

A midőn Ont legteljesebb bizalmamról biztosítottam és hálálisan elismerem az Ön által évek hosszú során át Nekem tett hű és sikeres szolgálatakat, melyeknek továbbfolytatását becsesnek tekintem. nem találok Magamat indítatva, hogy a közös külügyminiszteri állásától való felmentése iránt e hű 2-án előterjesztett kérelmének helyt adjak.

Kelt Bécsben. 1895. évi május hó 6-án

Ferenc József, s. k.

Elégtételt Agliardinak!

Kálnoky gróf tehat fényes elégtételt kapott a királytól azon hallatlan inzultusokért, melyeket rajta Bánffy báró és liberális sajtó alkövetett. Egyes zsidólapok úgy tüntetik fel ugyan a dolgot, hogy Kálnoky a legfelsőbb bizalom kifejezése dacára el van ejtve s még a delegációk előtt visszalép. Ebből egy árva szó sem igaz. Kálnoky gróf nem fog menni. A Kálnoky válság meg van oldva s a magyar delegáció meg sem fog mukkani ezért. Hanem ezzel előtérbe lép Agliardi nunciust ügye. *Elégté-*

Mire oly könyzapor eredt meg a hűséges Hára szemében, hogy a tudós Ben Abul ijedében hatalmas göröbet kapott fel, hogy felfogja vele a drága cseppeket.

— Mit kívánok. Oh jó uram? — Kértezt egyre siránkozó hangon, — nem sok az, amit én kívánok, de mit használ az én siránkozásom, mikor a te tested egyre fogy. Ugy lesoványkodtál, hogy elvesztet papucsaidat és kaffinodba két Ben Abult bujathatnál. Pedig Jáfiz völgyének legkövőbb kősi jafveszkelnek a bőreik után, melyeket lelettem a te pillávodhoz. Azt kérdezed mit akarok? Azt akarom, hogy egyél, légy megint a kövér s jókedvű Ben Abul, és ne hozz szomorúságot hűséges Háradra.

— Jól van, jól van, hűséges Háram, — mondja engedékeny hangon a tudós Ben Abul, — majd eszem, sokat eszem, de most hagyj magamra.

A hűséges Hára szót fogadott s nem zavarta azontul a tudós Ben Abul s szívbe újra öröm löpözött, mert az ótelt tartalmazó edények ezentul üresen kerültek napfnyre a tudományok szentélyéből. Az egy cseppet sem zararta a hűséges Hárá, hogy a tudós Ben Abul termete megmaradt a régi ijesztő soványtságában. Ez tisztán a tudós Ben Abul dolga. Ót csak az érdekelte, hogy az étel elfogyott.

Pedig Ben Abul a hűséges Hára félrevezetésében igazi tudós raffinériával járt el. Jó szíve volt neki, hát nem akarta keseríteni, másrészt meg a lázas kutatás nem engedte, hogy sok időt fordítson az evésre. A sikertelenség nem fokozta az étvágyát. A leginkább rizsből és gyümölcsökből álló ételmáradékot a laboratórium egy félreessé és könnyen fel nem fedezhető sarkában elhelyezett nagy göröbbe dobta. A rizs és a gyümölcs idővel erjedésnek indult s a göröbből erős, átható és sajátságosan izgató illat kezdett felszállani.

Ez magára vonta a tudós Ben Abul figyelmét.

— Mi ez? — Kértezte önmagától, — talán csak nem... és erre a gondolatra minden csepp vére a fejébe tódult.

— Allah, illah Allah! — kiált fel csodálkozásában, a mint tördre ereszkedve szent borzalommal szivta magába a kábító illatot. — meg van, meg van, feltaláltam a bölesek követ.

A hűséges Hára nem tudta, mi lelta az ő szerelmetes Ben Abulját, ki napról-napra nagyobb mennyiségben fogyasztotta az ételt.

Pedig a dolog nyitja igen egyszerű. A véletlen, ez a hatalmas tényező, a tudós Ben Abul szeszfézésre tanította. Miután az átható illat alkatrészeivel s eredetével tisztába jött, sok próbálgatás s kísérletezés után oly folyadék birtokába jutott, melynek hatása megdöbbentő volt.

A tudós Ben Abul először önmagán tapasztalta a rendkívüli hatást, melyvel annyira meg volt elégedve, hogy elragadtatásában a folyadékot elnevezte a k o h o l n a k, a nemesnek, a finomnak.

Allah csak jókedvében az ő kedvencének ad ajándékul oly folyadékot, mely az emberek új erőket ad, a meglovított sokszorosítja, a gondokat elűzi s új életkedvre s örömréztetre hangolja.

— Hamdullillah, hála neked Allah, hogy engem méltattál arra, hogy általam legyen részesévé az emberiség ezen jótétményednek, — hálálkodik a tudós Ben Abul — mint az emberiség legnagyobb tudását fogják Ben Abul magasztalni és az alkohol a boldogság s új életörömök korszakát jelenti...

Örömtűzek gyultak ki, puskaropogás s az emberek üvöltése verte fel Jáfiz völgyének eddig zavartalan nyugalalmát. A legkövőbb kősek estek az örömnapp áldozatul, vig lakomával ülték meg a nagy találmány születését s a tudós Ben Abul dicsőségét. A legboldogabb valamennyi között a hűséges Hára volt, ki nem törődve a találmánnyal s alkohollal, sirt a fölött érzett örömben, hogy az ő Ben Abuljának most már tényleg meg jött az étvágya. A tudós Ben Abul pedig ott járt a lakmarozók s vigadózők között, méltósággal magyarázva az álmélködő tömegnek az alkohol varázserjét.

Nemeckára az alkohol híre elterjedt az egész Keleten, hirdetve Allah jószágát s a tudós Ben Abul

dicsőségét. Tömegesen zárandokoltak a Kelet összes tájairól a híressé lett Jáfiz völgyébe, dus ajándékokkal adózva Ben Abul nagy tudományának, ki ennek dacára sem volt önző ember. Megtanította az emberiséget az alkohol készítése módjára és nagy öröme telt benne, hogy az alkohol élvezete mint terjed az emberek között.

De öröme nem tartott soká. Az alkohol élvezetének terjedésével rossz hatásai is nyilvánvalókká lettek. Borzalommal látta Ben Abul, mennyire csatlakozott. Megátkozta azt a perccel, mikor az emberiséget az alkohollal megismertette. Mert a mi eleinte kis mértékben élvezte jótékony hatással volt a szervezetre, nagyobb mértékben, visszahelve vele az emberiség átka lón. Az erők mesterséges módon való fokozását hágyadság s gyengeség váltotta fel, a boldogság s gondtalanság érzetét levertség s a nyomor ijesztő érzete követte, az újabb élvezet újabb élvezetre s az alkohol szertelen használatára sarkalta az embereket. Csak nyomorúságot s kiáltó szenvedéseket látott mindenfelé.

És a tudós Ben Abul a pálmák sűrűjébe épített házikója legrejtettebb zugába menekült, hogy ne hallja az irtasok és a föld porában fétrengő alkoholisták rimánkodó hangját.

— Alkoholt, Ben Abul, alkoholt...

Csillagatlan sötét éjszaka van. Rettenetes vihar dul odakünn, a karsu pálmák koronáit a földig hajlítva. Majd megnyílnak az ég csatornái és zugva, pattogva verdesi nagy cseppekben a megereedt zápor az anyaföldet. Közben-közben hatalmasat dörög a haragos ég és fényes, szemképrázató fényugarak cikáznak végig a foszforoszkáló égboltozaton. Villámcsapás villámcsapást ér. A pálmaliget laboratórium nyitott ablakánál a tudós Ben Abul áll. Arca halálsápadt, szemei mélyen becsesetek. Karjait mellén összefonva mozdulatlanul tekint a borzalmas éjbe. Csak meg-megránduló arcizmai árulják el, hogy élet van benne, élet, melyet megtűnt. Undor fogja el, ha áldozatainak nagy száma

telt követelünk a megsértett Agliardi és a megtámadott szentszék részére! Bánffy báró eddig csak gyanúsította, megtámadta, meghurcolta Agliardi: bizonyítsa be, követeljük, mi alapon vádolta azzal, hogy beavatkozott Magyarországon belügyeibe! Há pedig nem tudja bebizonyítani — a minthogy nem is tudja — **akkor mondjon le!**

Kálnoky gróf a maga részéről már megadta Agliardinak az elégtételt, még pedig a „M-g” szerint úgy, hogy hétfőn délelőtt még mielőtt a magyar miniszterelnök felolvasta volna a budapesti képviselőházban a külügyminiszter jegyzékét, annak szó szerinti másolatát közölte Agliardi nunciussal. Kálnoky gróf egyzersmind exkuzálta magát az e jegyzékben előforduló és a nuncius személyét kellemetlenül érintő kifejezésekért, felhozván, hogy a Bánffy báró miniszterelnök által jegyzet-átíratban oly pozitívítással lett a nuncius beavatkozása Magyarországon belügyeibe kintüntetve, hogy őt est kényszerülve volt bebizonyítottak hinni. Csakis ebben a szuppozícióban élt a külügyminiszter azon kifejezésekkel, melyeket igen sajnál, annál is inkább, miután a mint most utólagosan látja, a nuncius magartatása Magyarországon nem szolgáltatót elég indokot a magyar miniszterelnöknek ily mérvű felhevülésére. Kálnoky gróf végre kijelentette a szentszék ítteni nagykövetének, hogy az osztrák-magyar kormány nem szándékozik Rómában sem miféle diplomáciai reklamációt tenni.

Agliardi nuncius Kálnoky gróf fenti nyilatkozatával megelégedett és részéről az incidenst a szentszék és a közös külügyminiszter között teljesen befejezettek jelentette ki.

A milánói „Corriere della Sera” bécsi levelezője, e hónap 4-én meginterwiewolta Agliardit. A vele való beszélgetéséről a következőkben számol be:

Agliardi utalván az ovációkra, amelyekben mint

jut eszébe, kiket az alkohol kergetett a nyomorba. Az emberiség jötevője akart lenni és ime megrontója lón.

— Ja wai, oh jaj! — sóhajt fel Ben Abul, a megtört aggyastán — miért büntetsz Allah ilyen kegyetlen sorssal. Hagytál volna ismeretlenül, nyomorultan elveszni, csak ezt ne tetted volna.

Hatalmasat dördül válaszul a haragos ég, mely megrengteteti sarkában Ben Abul viskóját. És egyszerre, mint vérzásztásra, a sűrű sötétséget átható fény s világosság váltja fel. Siró és üvöltő hangok hallatszanak, melyek egyre erősödnek, a mint Ben Abul viskója felé közelednek. Ben Abul egész testében megreng és elfordítja tekintetét, hogy ne lássa azt az iszonyú képet, mely szeméi elé tárul. De hiába küzd, felsőbb erők kényszerítik, hogy lássa és nézze azt az iszonyúságot, mi ott előtte lejtászódik. És e korban egyfolytában siránkozás, üvöltés és csontok zúgatója. A szegény Ben Abul térdre rogy s kaftánja ráncai közé rejti arcát, nem képes tovább nézni az iszonyat képét. Ott lejtenek előtte örült lidéretáncot az alkohol áldozatai, öregek és fiatalok, férfiak és asszonyok, műveltek és műveletlenek. Rimánkodva és üvöltve nyújtják aszott csontjaikat a megrémült Ben Abul felé, a szenvedélyek eltorzította arcokra gnyos vigyorgás ül s csufondárosan intgetnek neki.

— Jer velünk, Ben Abul, jer velünk! . . .

Ben Abulon a kétségbeesés vesz erőt. Mi keresni valója van még ő neki, az emberiség megrontójának itt a földön. A végzet hatalmának engedve, egy kétségbeesett ugrással áldozatai között terem. Ujra nagyot dördül a mennyboltozat. Pokoli sötétség a fény s világosság után s rettenetes vihar tombol újból. Azok pedig ujjongva maguk közé fogva Ben Abult, áldozatok és kisértő ott keringenek örült táncban a mindenségben az idők végzetéig. . . .

A jámbor muzulmán pedig, mikor utja Jafiz völgye mellett vezet el, Mekka felé fordított arccal rebesgeti a halál szuráját. Csendes és elhagyatott ott minden, emberi lény már messziről elkerüli, mert a bűn és a halál tanyáznak ott. Ben Abul birodalmában a dzsinnek, a gonosz szellemek uralkodnak.

a pápa képviselője Magyarországon részesült, azt mondja, hogy jó lelkiismerettel mondhatja, hogy a legkorrektebben viselkedett és semmiképen se vétett állásának kötelességei és a vendégszeretet ellen. Agliardi enyhítő körülmények tartja azt, hogy Bánffy támadta meg őt, a ki erősen kalvinista, ki nem tudja megérteni a kath. egyház presztigjét és ama vállashuzgóságot és tisztetletet, a melylyel a pápa képviselőjét körülveszik.

Bánffy a hívők természetes érzelmeiben idegen elemek mesterséges játékat véli látni. Azután Bánffy ugyancsak mint kalvinista nem tudja, mi a lényeges különbség a pápai nuncius és egy más hatalom követe között. Agliardi végül utal arra, hogy a „Pol. Corr.” kommunikálja az ő viselkedésének igazolását képezi és azt mondja, hogy a szóban forgó incidens az ő állását nem rendítette meg, hanem inkább megerősítette.

Az osztrák katolikusok is sikraszállottak már Agliardiért. A bécsi Reichsrath hétfői ülésén Lichtenstein Alajos herceg és társai, kedden pedig Dipauli báró és társai interpellációkat intéztek Windischgratz herceg miniszterelnökhöz, melyben hevesen kikelve Bánffy báró ellen kérdik: autentikus-e vagy sem Kálnoky gróf jegyzéke Bánffy báróhoz, Kálnoky gróf tudtával közöltetett-e és mit szándékozik a kormány tenni ez ügyben? Dipauli báró interpellációja így hangzik:

„A kormány felfogása szerint a külügyminiszter urnak, mint közös miniszternek következő szavait: „Azt az álláspontot foglalom el, a mely az apostoli nunciussnak beavatkozását belügyi viszonyokba és harcokba kizárja”, úgy érti-e, hogy a „belpolitikai ügyek” kifejezésben az egyházi politikai kérdések is befoglaltnak?”

A berlini Lokalanzeiger-nek római levelezője hosszabb beszélgetést folytatott egy római főpappal, kinek véleményét és tanácsát a pápa különösen magyar ügyekben ki szokta kérni. Ez a főpap azt mondotta, hogy a Vatikán egyáltalában nem gondol Agliardi visszahívására, miután a magyar kormány még eddig semmivel sem bizonyította be azt, hogy Agliardi Magyarországon belügyeibe beavatkozott. Bánffy bárónak eljárása homlokegyenest ellenkezik minden diplomáciai szokással; ha a magyar kormány panaszja van, úgy azzal diplomáciai uton kell előállania és mindaddig, a míg a Vatikántól választ nem kap, nem volna szabad a nyilvánosság előtt megnyilatkoznia. A Vatikán most már Agliardit még arra az esetre sem szólíthatná vissza, ha erre anyagi okok forogának fenn.

A nuncius „izgatásai.”

Agliardi nunciussnak Magyarországon tartott beszédeiből a zsidókézből levő kormánypárti „Keleti Értesítő” állítólag megbízható forrásból közli azokat a részleteket, amelyeknek sérelmes volta különösen szembe ötl. Nagyváradon a jogakadémia tanári karának üdvözlétére a nuncius a következőkéleg válaszolt:

„Önöknek, uraim, az a feladatuk, hogy ne csak a hallgatóikra hassanak felvilágosítólag, hanem az egész közvéleményre. Szép és szent feladatot teljesítenek, ha a modern törvényhozás ártalmas voltára utalnak és ezzel szemben az örök jog követelményeit érvényre juttatják.”

A Zichy Nándor grófra mondott pohárköszöntőben pedig következőkéleg nyilatkozott:

„Valamint a középkor nemessége a keresztes háborúk élére állott, úgy az arisztokráciára ma is különösen pedig Mária birodalmának nemességére az a kötelezettség hárul, hogy a modern türelmetlenség ellen a keresztesháborút vezosse.”

A nagyváradai „Tiszántul” ehhez a következő felvilágosító kommentárt írja:

„Az első tehát nálunk történt — volna. Hogy a jogakadémiai tanárok előtt mit mondott, annak megállapítására ők maguk a leghitelesebb tanuk, miután a nuncius

minden beszédét ex abrupto és nem írásból mondotta — mint a magyar miniszterelnök szokta. A tanárokon kívül jelen voltak még Wolafka c. püspök, Montagnini titkára és Bundala pápai kamarás (a jelen volt riporterék nem tudnak latinul.) Közvetlenül a beszéd után a jogakadémiai igazgató, lapunk felelős szerkesztője (Dr. Persz Adolf akad. tanár. Szerk.) és dr. Székely István jogakadémiai hitszónok együttesen állították össze a nuncius beszédének závelegét, mely lapunk ápril 28-iki számában megjelent mely az akadémia évkönyvében is megjelentik:

Örömmel vettem ennek a jogakadémianak üdvözlését. Ti a jogot tanulmányoztátok és az igazságot, mely az államok alapja. A jognak, annak a jognak tanulmányozásával foglalkoztok, melyet a romaiak a codexen, az institutiókban és a novellákban és egyéb forrásokban annyi dicsőséggel műveltek és melynek címe alatt a ti akadémiaitok is mintegy a római akadémia elnevezésre igényt tarthat. Hivatástokhoz képest csak műveljétek a jogot és igazságot ezen jeles akadémiaiban a ti hires vezérek (a bibornok) auspiciumi alatt és neveljétek e hazának fiait a jog és igazság tudományában az egyház, a haza és a társadalom javára.

Éljetek!

Ebben tehát szó sincs a kifogásolt passzusról.

A Zichy-féle pohárköszöntőre vonatkozólag átnéztük a budapesti lapokat ápril 18—22-ig, melyek a nuncius budapesti tartózkodását leírják. Ebéd alatt pohárköszöntő volt, ezt a házi gazda, Cselka püspök mondotta. Zichyre mondott pohárköszöntőnek nyomát nem találtuk.

A „Keleti Értesítő” tehát ismét hazudott — nach berühmten Muster.

Az „illetéktelen beavatkozás.”

A kormány és a zsidó sajtó most napról-napra ugyanazon szavakkal ismétli, hogy a kuria „illetéktelenül beavatkozik Magyarországon belügyeibe.” Ugyanezek az urak máskor nem szoktak ilyen kényesek lenni. Így pl., hogy csak három esetet hozunk fel: Tisza Kálmán hírhedt római levelét; a lajtán inneni és tuli zsidó lapok ujjongását, mikor Schönborn bitorosállítólag azért járt Rómában, hogy rábírja a pápát az osztrák keresztényszociálisok elleni állás foglalásra és — nunc venio ad fortissimum virum — azt, hogy a belügyekbe való beleegyezését a római kuriának nem perhorreskálta — Bánffy báró ezelőtt néhány héttel, mert épen az ő megkeresésére római követünk a szentszéknel lépéseket tett, hogy a pápa foglaljon állást a magyar néppárt ellen. A pápa ezt az óhajt elutasította és akkor meg is jelent az Osserv. Rom.-ban a vatikán felhivatalos közlése, mely szerint a pápa nem érzi magát hivatva sem az osztrák keresztény-szociális, sem a magyar néppárt ellen állást foglalni. Ez is bizonyítja, hogy ha pártsemponthól úgy hasznos, akkor avatkozzék be Róma a belügyeinkbe még pártalakulásainkba is, ha kellemetlen a kabinetnek, hát reá kell fogni a nunciusra, hogy beleegyezett belügyeinkbe, ha azt bizonyítani nem is lehet. Tisza politikai prakszisa ez is, aki szintén Róma előtt csuszott-mászott, mikor ez volt neki hasznos.

Pápa Rómában

A „M. Állam” tegnap előtt azt írta, hogy a kabinet-iroda feje, Pápa István titkos tanácsos a király őfelsége megrögzött bizalmasa XIII. LEÓ őszentiségéhez utazott, a felség s aját-kezű levelet vivén magával, melyben őfelsége s a jánálatt fejezi ki Bánffy báró eljárása felett Pápa ő exciájá, már szombaton Rómába érkezett és valószínűleg a mai délelőtt folyamán nyer magánkihallgatást őszentégénél. A fülhivatalos „Bud. Tud.” ezt a hírt cizatos kohlománynak jeleníti ki, de a „M. Állam” fenntartja állítását.

Lapvélemények.

A „Haza” szerint sóha magyar államférfiui kegyetlenebb meglekötetésében még nem részesült, mint Bánffy báró az Agliardi-estet ötletéből. Bánffy az őrszög becsületét, emirét kész a sárban meghurcolni, ha ez által saját börtöt megmenetheti. Az idézett lap tegnapi számában a s b ő t h János élesen elítéli Bánffy eljárását.

A Pester Lloyd keddi számában naivul azt állítja, hogy az affér a magyar kormány helyzetét egyáltalában nem érinti és abban találja Bánffy elégtételt, hogy haladéktalanul tétessenek meg a szt. széknel a lépések Agliardi ellen. Ugyanezt követeli arrogáns hangon keddi esti lapjában, de a legfelsőbb kéziratról már kénytelen megjegyezni, hogy ez a legszelebb politikai körökben konsternálólag hatott. Tegnapi vezércikkében harmadszor is követeli a fellépést a szentszék ellen. A legfelsőbb kéziratral szemben azzal vizsgatja magát, hogy ráutal a külföldi sajtóra, mely — jó puzért — elítéli Kálnokyt. Végül pedig afféle szinpadi mennydörgést visz véghez a pápa ellen s a Vatikán ellen izgatja a — királyt . . .

A „Nemzeti Ujság” véleményét keddi és szerdai vezércikkeinek címeiben találjuk. keddi: „Megalázva” (t. i. Bánffy), a tegnapi pedig „Cselvetés a királynak” (t. i. a kormány részéről.)

A Magyarországnak. „Haza jött Bécsből diszmagyar és elégtétel nélkül. Csak annyi engedtetett meg neki, hogy saját maga konstatalja a házban: valótlan mondotat.”

Valótlan, hogy a külügyminiszterium elküldötte Rómába a reklamációt, jóhiszemű tévedésem volt, hogy Kálnokyval egyetértésben vagyok, mert ez iránt a tárgyalások még folyamatban voltak. Ennyi Bánffy választának a rövid értelme és ilyen mélységes dicstelen volta. A mai válasz a helyzetetsúlyosbitja: Bánffy keményebben kompromittálja, Kálnokyt ki nem menti és Rómát élesebben sérti. Tegnapi számában Bartha Miklós képviselő kimutatja, hogy Bánffy durván megsértette a nunciust és a kuriát, de nem Kálnoky. De — Kálnoky megsértette Bánffy s ezért elégtétellel tartozik neki, de nem ad. Utóvégre is Bánffy nevétségessé totte magát, indiszkrét (mert visszaélt Kálnoky gróf jogyzékével, melyre rá volt írva: *Bizalmas*) és nem mondotd igazat, mert csak feltevések alapján állított.

A Budapesti Hírlap kifejti, hogy a kormány részéről cselvetések, törbecsalások bélyegét viseli magán az egész dolog, mert ha Bánffy időszertlenül látta Agliardi utazását, lett volna alkalma ezt elhalasztani. Szerinte a jelenlegi állapot a parlamenti abszolutizmus, tele hazugsággal, képmutatással, önkönnyel, elvtelenséggel és lolkiszolgasággal, mely játékokt üz pártérdekéért a legszentebb fogalmakkal s a tróntól kezdve, eszméken át a miniszterelnöki állás méltóságán és tekintélyén keresztül egész a nyitrai tót ember választó jogáig. Ezen szörnyű állapoton csak országos párt-válság segíthet. Mai számában szembe száll a B. II. a fülhivatalos „Nemzet” azon fenyegetésével, hogy veszélyoztetve van a kiegyezés, ha Bánffy nem kap elégtételt.

Az Egyetértésben Kossuthi Forenc kijelenti, hogy nincs meglegedve Bánffy bécsi útjának eredményével. A szélsőbaloldal nem ígéreket, hanem tetteket vár tőle! Tegnapi számában meg kifejti az idézett lap, hogy Bánffynak most haladéktalanul le kell mondania.

A „Magyar Hírlap” nem tudni, mi alapon, azzal vádolja — Kálnokyt, hogy hazudott a „Pol. Corr.”-ben s magánkívül van

dühében, a miért a király Kálnokyt újra kinttette-bizalmával. Kálnoky lehetelenné van tőve és el kell hagynia a helyét, Bánffynak pedig nincs oka lemondani. Mellekesen, cehtzsidó tempóval minősítetlen támadást intéz Szógyény-Mari ch László berlini nagykövet ellen, ki szerinte maga totta föl magát Kálnoky csetleges utódjául. Tegnapi számában a citált lapnak Horváth Gyula e szavakra fakad: Ha a Bánffy Dezső báró önértés és vasidoezi ki birják állani ez elégtételt, mi csak a végtelen csodálatnak érzésével adozunk neki. Aztán természetesen üti Kálnokyt nagyon, — de nem agyon.

A Vaterland újra hevesen megtámadja Bánffy és azt mondja, hogy a kormány pártpolitikai kizsákmányolás céljából csináltatott kohlományokat, hogy azokból saját pártéljaira tőkét üthessen. Az egész afférral a kormány nem cizolt egyebet, mint a kiegyezési törvény megsértését. Az idézett lap különben neheztel Kálnoky grófra, kinek alkalma lett volna lebeszélni a nunciust magyarországi utjáról. Tegnapi vezércikkében „durvaság és közjog” cím alatt újra megtámadja Bánffy és a „Fremdenblatt” cikke nyomán Kálnoky gróft is és elégtételt követel Agliardi részére.

A Fremdenblatt a következő megjegyzéseket teszi:

Ha Bánffy értesítette volna a külügyminisztert nyilatkozatának szöszertint tartalmáról, mielőtt azt megtette, akkor Kálnoky gróf figyelmeztethette volna, hogy miként kell azon változtatni s arról értesíthette volna, hogy a bizalmas felszólalás Rómában még nem történt meg, ami már különben fizikailag is lehetetlen volt s így nem történt volna meg az, ami erős összhangjánál fogva is a kiváratos akciót lehetelenné tette. A külügyminiszter kommunikjét arra magyarázta, hogy Kálnoky gróf a „klerikális” párt embere. Most, mikor a külügyminiszter jegyzéke a magyar parlamentben publikálva van, ennek a ráfogásnak, ennek a mesének az örteke is tisztába van hozva. Különbén ennek a mesének a megdöntésére már a Reichsrathban előterjesztett interpelláció is elég. Kálnoky gróf nem akarta s egyáltalán nem akar ma sem „harcot Róma ellen” s ilyen szándéka nincs a magyar kormánynak sem. Meghívják a monarchia érdekei is, hogy ily harc ne vitessék s hogy még az a látszat se látszassék, mintha immár a Vatikán ellen mobilizálánk.

BELFÖLD

— Egy katolikus főispán lemondása. Ugy értesülünk, hogy Esterházy Mörice gróf, Veszprém megye főispánja, ki hétfőn ülte főispánága tizéves jubileumát, legközelebb megválk ezen állásától. Lemondásának oka az, hogy a gróf határozottan ellenzi a kormány egyházpolitikáját, melyet mint hitbuzgó hatholikus sérelmesnek talál vallására és károsnak a hazára nézve. Esterházy gróf eddig csak azért nem mondotd le, mert meg akarta várni tiz éves főispáni jubileumát. Most, hogy ezt megülhette, lemondása már csak rövid idő kérdése.

— Rimely püspök és a néppárt. A M. Állam írja: Rimely Károly beszercebányai püspök urrói a legnagyobb örömmel vették e jelentést: A beszercebányai püspök ur s szliáci választókerületbeli papság néppárti szervekedése alkalmából hozzá intézett táviratára a következő igen lelkesítő választ adta:

„Isten ügyében a haza javára irányozott törekvésükhöz fogadják meleg üdvözetemet.
Rimely.”

— A delegációk egybehívása. A fülhivatalos O. E. bécsi jelentése szerint a delegációk egybehívását a válság alkalmából nem hallasztyák el. Az előkészületek a delegációkra folyamatban vannak. A magyar miniszterium bécsi palotájában a helyiségeket tisztogatják.

— Kath. körök. A győr-szentmártoni, pudmerci és őskúri kath. körök alapszabályait a belügyminiszter jóvá hagyta.

— A zolyomi választás. A felhivatalos T. I. közli a következő hazugságot, a zolyomi választási mozgalmakról: Zolyom választókerület képviselőjelöltje, Zsilinszky folytatja körútját. A katolikus papság kivételével az intelligencia erősen áll a szabadelvű zászló alatt. A polgári házasság ellen a heccáplánok havonkinti növaltoztással izgatnak. Az asszonyok fanatizmussal vesznek részt a politikai küzdelemben. Zsilinszky fényes győzelme bármely klerikális jelölttel szemben bizonyos.

— A közigazgatás államosításáról. Temes megye legutóbbi közgyűlésén Molnár Viktor főispán, Wekerle Sándor sógora ugy nyilatkozott, hogy a mostani politikai viszonyok mellett még évekig alig lehet szó e reformról.

— Keresik már a korteseket. A heves megyei községi jegyzők legnagyobb része — mint az „Egri Híradó”-ban olvassuk — felhívást kapott Csóka s István egri lakos ügyvédőtől, mint a heves megyei szabadelvű párt megbizottjától, hogy hajlandók-e testtel-lelekkel előmozdítani a kormány-párt érdekét?

— A népiszkolák államosítása. Csanád megye legutóbbi közgyűlése Justh Gyula szélsőbal képviselő indítványára és Balaton földéaki plébános ellenzése dacára, elhatározta, hogy sürgetni fogja az országgyűlésnél az összes népiszkolák államosítását és hogy ezen határozatát hozzájárulás végett közli az összes törvényhatóságokkal. Fejérmegye és Szekesfejérvár Fia th Miklós báró ur által dirigáltatván, könnyen megeshetik, hogy Csanád megye határozata itt „nagy lelkesedéssal” el fog fogadtatni.

KÜLFÖLD.

— Ausztriában a liberálisok e hó 7-én nagy vereséget szenvedtek, a mennyiben a Bécs III. kerületében megejtett képviselő-választásnál csufosan megbuktak. Az antiszemita Steiner 3634 szavazatot kapott, míg a liberális Lenzre csak 1569-en szavaztak.

Telefon-jelentések.

A politikai helyzet.

Budapest, máj. 9.

A király legfelsőbb kézírata Kálnoky grófhhoz az itteni szabadelvű körökben konsternáló hatást kellett. Az a tény, hogy a király saját iniciatívájából a bizalom legfényesebb jelével marasztalta Kálnoky gróft hivatalában, világossá teszi még a legzselőbb liberálisok előtt is, hogy Bánffy bárónak mennie kell. A Bánffy-kormány demissziójára nézve általában az a vélemény, hogy annak vagy a legközelebb napokban kell beállania, vagy pedig csak a delegációk után, de a nyár előtt minden bizonynyal meg lesz. De a kormányválsággal együtt pártválság is fog járni, mert a liberális pártban napról-napra jobban terjed az a nézet, hogy a király Kálnoky gróf kinttetésével nemcsak a Bánffy-kormánnyal, hanem a jelenlegi kormányval szemben is kifejezte bizalmatlanságát. A pártválság szükségképeni következménye a képviselőház feloszlatása, úgy, hogy még a nyáron általános képviselőválasztások lesznek.

A szabadelvű párt többsége azon nézetben van, hogy Bánffy bárónak okvetlenül mennie kell s valószínű, hogy már a király pólai utazása után fog lemondani. A tegnapi minisztertanács e kérdéssel foglalkozott s a tanácskozás eredményét Jósika báró miniszter rögtön elvitte őfelségének Polába.

Kormánypárti körökben hírlk, hogy nemsokára ismét interpelláció lesz arra nézve, vajjon Kálnoky elküldte-e már a kormány jegyzékét Rómába. Azt hiszik, hogy Kálnoky ezt meg fogja tenni.

Az egyházpoltika.

A főrendiház május 14-én tárgyalja harmadszor a zsidókérdést. A főrendek közt mozgalom indult meg Szapáry Gyula gróf ismeretes indítványa érdekében s a felekezeti-kültség ellen. A kormány újabb bukása a főrendeknél biztosra vehető.

A zólyomi választás.

A „Pester Lloyd“ a következő furcsa zólyomi táviratot közli: A néppárt programját ma itt több ezer magyar példányban terjesztették a választók közt. A néppárt jelöltje hír szerint Marsosvsky Andor Trencsénből.

(A „P. Lloyd“-ot nyilván felültették, a menyében az említett Marsosvsky Andor nem más, mint Marsosvsky Endre tabajdi (Fejérmegye) nagybírtokos Szerk.)

TÁVIRATOK.

Az Agliardi-ügy.

Bécs, máj. 8. (Ered. táv.) A lengyelek pártkora már néhány nap előtt interpellálni akart az osztrák-magyar monarchia és a Szentzsák közti viszonyra vonatkozólag, de aztán elejtette a tervet. Minthogy azonban most a katolikusok és az antiszemita is interpelláltak, a lengyelek is újra felvették szándékukat, s egy ma tartott értekezleten, melyen Madeisky lovag kultuszminiszter is jelen volt, Madeisky megnyugtató szavai után határozatlan kimondták, hogy bizalmat szavaznak a kormánynak s azon reményeket fejezték ki, hogy a szentzsák és a monarchia közti viszony rosszabbodást nem szenvedett.

Bécs, máj. 9. (Ered. táv.) A N. Fr. Pr. tegnapi estilapja budapesti szabadlevél köréből vett értesülés alapján jelenti, hogy Bánffy báró semmit sem tudott a legfelsőbb kéziratáról. A bécsi tanácskozás alatt ilyen egyáltalában szóba sem hozott. A kézirat tehát teljesen iniciatívájából eredt, a mire az is mutat, hogy nincsen ellenjegyzve.

Bécs, máj. 9. (Ered. táv.) Tegnap a konzervatívok is interpellációt jelentettek be az Agliardi ügyben. — Rómából, Berlinből és Szt.-Pétervárról jelentik, hogy a király legfőbb kézírata ott kitűnő hatást keltett.

Lemberg, máj. 8. (Ered. táv.) A „Cas“-nak jelentik állítólag jól értesült bécsi forrásból, hogy *Kálnoky* állása a tarthatatlanná vált és hogy a Magyarországgal való konfliktus eddigi elintézése még nem tekinthető a válság végleges megoldásának.

Páris, máj. 8. (Ered. táv.) A „Matin“ jelenti: Revertera gróf, osztrák-magyar nagykövet a vatikánból Kalmay gróf megőzéséből megtette a megfelelő lépéseket, hogy azavánja azon keserű szavakat, melyeket Bánffy báró Agliardi ellen intezett. (Ezt a hírt a bécsi „Vaterland“ is megértesíti. Szerk.)

Városi és vidéki hírek.

— **A választók figyelmébe.** Haveranek József polgármester a következő hirdetményt bocsájtotta ki: „Az 1874. évi XXXIII. t.-c. értelmében, annak III. fejezetéhez képest, a központi választmány küldöttsége a választók 1896. évre szóló általános névjegyzékének hivatalból összeállítása körüli munkáját f. évi május hó 20-án a városház nagytermében megkezdi. Figyelmeztetjük e szerint a t. választó közönséget, miszerint dacára azon körülménynek, hogy a fentírtott törvény 36. §-a értelmében minden polgár, ki a törvény I. fejezetében meghatározott választói jogosultsággal bír, a választók névjegyzékébe — habár személyesen nem is jelentkezett, — felve-

endő — mindazonáltal *jogában áll bárkinék választói jogosultságának igazolhatóságát véget*, a jelzett határnaptól kezdve bejárni az évi június hó 5-ig mindennap délután 2 órától 5 óráig az özszeírő hármasküldöttség előtt személyesen megjelenni. E hűdetés kapcsán felhívjuk polgártársainkat, győződjék meg mind személyesen, vajjon fel vannak-e véve a választók lajstromába, mert a mai liberális rendszer mellett bizony könnyen megeshetik, hogy afféle „tévedésből“ hagyattak ki a lajstromból szavazati joggal bíró olyan polgárok, akiknek elég bátorságuk és függetlenségük van ahhoz, hogy a liberális garázdálkodást nem pártolják.

— **Személyi hír.** Fiáth Miklós báró főispán tegnap délelőtt Budapestre utazott, valószínűleg azért, hogy Bánffy-nak a szerzett fényes(?) elégtételért gratuláljon s viszont, hogy Bánffy báró gratuláljon neki, a miért oly szépen ki tudta komplementőzni a katolikusokat a megyei bizottságokból.

— **Simor János szobra.** Strobl Alajos műtermében nagyban folyik a munka, hogy Simor Jánosnak az esztergomi főkapitán, illetve a Simor-kanonokok békeüzéséből felállítandó szobra a nagy primás halálának, január 20-án eső évfordulójára kész legyen. Stroblnak remekül sikerült mintáját, mint a M. A. írja, most vésk márványba. Az életnagyságnál felnyúl nagyobb főalaknak erősebb szobrász munkája már készen van, most jön a művészi munka, mely a mintán oly remekül megalkotott Simort a leghívebben fogja ábrázolni. A keresztelő szent Jánost ábrázoló s a szobor felé jövő domhormú már teljesen kész s magában is befejezett művészi alkotás. A Simor János alatt kinevezett kanonokok e művel örök dicsőséget szerzenek a főkapitánnak, egyaránt megdicsőíten Simor emléket és a magyar művészetet, mely ily remek alkotásokat teremtett. Strobl Alajos művészi hírnevének nincs szükségére a felfozásra, de azért nagyon helyes volna, ha a művésznek e gyönyörű szobra a műlemáris kiállítás is hírdetné alkotójának és a főkapitánnak dicsőségét.

— **Jótékony bazár a budai bányán.** Folyó hó 5-én vasárnap délelőtt a budai várbán rendezett jótékonyosú sétahangverseny és bazár alkalmával a „Buda és Vidéke“ gróf Hunyady Lászlóné és ögróf Pallavicini Ede né szerkesztésében külön kiadásban jelent meg. Ezen alkalmi lapban közelítünk számos jelesétől találunk emléksorokat, melyekből adjuk a következőket:

A szegények súlyos sorsán felbaráti szeretettel segíteni, a betegekét ápolni és fájdalmaikat enyhíteni oly cselekedetek, melyek Isten áldását hozzák a jötevőre.

József kir. herceg.

Segélyozni a szűkölködőket kötelesség és erény, e mellett még a szegények számára kéregetni is erény és érdem.

Vaszary Kolos.

Csak az, a mit a szegényeknek adunk, maradandó birtokuk, mert az örök életbe kísér.

Gróf Zichy Nándorné.

Az igazság.

Az igazság eltört esése,

Nines meg csak az egyik része.

Másik felét, ha megelénk,

Tüstént darabokra vernek.

Tetétlen, 1895. apr. 28.

Gróf Zichy Géza.

— **A városi tisztviselők fizetés felemelése.** A város mult évi októberi közgyűlése tudvalevőleg különféle fizetés felemeléseket szavazott meg a városi tisztviselők legnagyobb részének. Az erre vonatkozó közgyűlési határozat csak december 15-én 18100/94. sz. alatt terjesztett Hie roym i, akkori befűgyminiszter elé. Hieronymi azonban már nem ért rá a határo-

zattal foglalkosni, mert időközben megbukott. Utódja Percezel Dező azzal küldötte vissza a határozatot Fiáth Miklós báró főispánhoz, hogy adassék róla vélemény. Ez még január végén vagy február elején történt. Azóta három hónap folyt le s a városi tisztviselők ma sem tudják, mi történt a határozattal, és a véleményvel. Többen közülök most pályadíjat akarnak kifizetni azon fogós kérdése megfajtésére: Felterjesztette-e már a főispán a véleményét vagy sem? A pályázatból csak a főispán és a polgármester vannak kizárva, mert ezek tudnának a kérdésre a legjobban felelni. — Annyi tény, hogy Székesfejervárnak két feje megható szeretettel viseli szívón a tisztviselők sorsát.

— **A főispán „elégtétele“.** Mint a „Sz. és V.“ írja, rendkívüli lelkes ovációt rendezett Fejérvármegyei tisztikara Fiáth Miklós báró főispánnak a hétfői közgyűlésen felmerült kényes incidens alkalmából. A tisztikar ugyanis Huszár Ágoston vezetése alatt hétfőn délután megjelent a főispánál, ki előtt az alispán a mély indignáció szavaival fejezte ki a tisztikar nevében sajnálkozását a történet fölött. Biztosította a főispánt a tisztikar őszinte ragaszkodásáról s kérte, haladjon továbbra is azon az uton, melyen megindult és eddig haladt. (Ki kell buktatni a bizottságból minden „klerikalist“.) A tisztikar o „lelkes“ ovációja rendkívül meghatotta a főispánt, ki lelkes éljenzések között köszönte meg az „őszinte“ ragaszkodásnak ezen újabb tanujelét. — Mi nem tulajdonítunk ennek a tüntetésnek semmi értéket, mert nem önálló, független emberek rendezték, hanem csupa hivatalnok, azok, a kik a főispán uralmát mint Kégl György udvariasan kikorrigálta az egy hurot pön-dület — „egy véleményen vannak“. Hanem hát ez is „elégtétel“. A főispán ur gyorsan tanul Bánffytól.

— **Tudja Pál, mit kaszál.** A vesprémi főispáni jubileum utolsó felvonása egyik vesprémi kávéház füstös termeiben játszódott le. Többen valának együtt a lokálpolitika kapacitásai. De a többiek nevében különösen egy öblös törku ur szólnokolt. És úgy látszott, hogy a harminc nemes bajtárs előtt ő volt Kont, a kemény vitéz! Es mig ő szolt, a pezsgő folyt és hazottak ajkai, csak szomszédja rezignált ábrázatán vonult végig a „néppárt velleitásai“. Amyi mindjárt kivethető volt szavaiból, hogy igazat beszél, és teljesül a közmondás: „in vino veritas“. Valószínűleg azon pártnak önzetlen és humentó politikai elveit fejtegette oly bővel, melyhez ő is szerencsés tartozhatni. Ezt abból lehet következtetni, mert kifejezéseiben igen gyakoriak voltak a „néppárt velleitásai“, „minden pap bolond“, „örült elvek“ és végre azon őszinte vallomás, hogy kár az embernek néhány ezer forintját ellenzéki képviselőválasztásra posztkolni azért, hogy megbukjék! Sokkal hasznosabb oly ellenzékét képviselni, melyet a kormány is érvényesülni hagy. La-punk barátja, aki ezen dolgoknak tiltanuja volt, másnap reggel ugyancsak azon kávéházban reggelizett, midőn a fentiszelt politikus belép, és mély hajlongások között üdvözlí a cisterciata-rend egyik jelenlevő tagját. El nem képzeltették, hogy tud az az ur egy paphoz annyi udvariassággal közeledni, akit este még nyilvánosan „bolondnak“ deklarált. Kérdőzöködésünkre aztán azon megnyugtató és mindent megmagyarázó választ nyertük, hogy a nevezett ur *Kemény Pál a zirci kerület országyűlési képviselője, és a Justh frakció tagja.*

* Flits Pál fia fűszerkereskedésében egy jó házból való mint tanone azonnal alkalmaztatik.

— **Közigazgatási bizottsági ülés a városnál.** A városi közigazgatási bizottság tegnap d. e. 10 órakor tartotta rendes havi ülését a városház nagytermében. Haveranek József elnöke alatt nagyon csekély számú bizottsági tag jelenlétében. Elnök megnyitván az ülést Tóth István főjegyző felolvassa a kereskedelmi miniszter leiratát a lucerna és aranka mentesítésre vonatkozólag. A bizottság elhatározta, hogy a leirat másolatban kiadatik a gazdasági

bizottságnak, továbbá felkéri a helybeli lapokat annak egész terjedelmében való közlésére. Ezután az előadók szokásos jelentését a bizottság szó nélkül tudomásul veszi. Fesztetich Banno gróf kir. tanfelügyelő indítványára az 6 elnöklőte alatt dr. Major Ferenc tisztifőúr, Alaghy Dezso és Kováts Imre bizottsági tagokból egy szűkebb körű bizottság alakult, mely hivatva van megállapítani, vajjon Bódiss Imre felsővárosi tanító képes-e tovább is működni pályáján, vagy nem. Ha nem képes, akkor Fesztetich Banno gróf kir. tanfelügyelő Bódiss Imre tanító nyugdíjaztatása iránt mielőbb megteszi a kellő lépéseket. Az ülés 11 órákor véget ért.

A hétfői közgyűlés. A budapesti napilapok a zsidó lapok kivételével megemlékezvén a székesfejvári megyei közgyűlésen lejártszódtott jelenetről, elismerésüket fejezik ki Kégl Györgynek nyílt fellépéseért, a határozaton ellátják a katolikusokat üldöző liberális főispán urat.

Kinevezés. A székesfejvári kir. pénzügyigazgatóság székhelyén alakított egyenes adó felszámolási bizottság helyettes elnöki széke Dietrich Szilárd ügyvéd lemondása folytán megüresedett. Ezen állásra most a belügyminiszter Vértessy József székesfejvári ügyvédet nevezte ki.

A gyalu nem játékszer. Fürstör Imre helybeli kárpitosnak 18-19 éves Lajos fia tegnap a műhelyben a gyalugéppel kezdett dolgozni. Nem tartott soká a gondatlan munka, mert a gyalu egy télrepillantás alkalmával a fiu két újat teljesen lemetasztette, a harmadikat pedig annyira összezúzta, hogy le kellett vágni. A megrémült szülők azonnal gondos ápolás alá vették a szerencsétlen fiut, a ki csak nemrég tért vissza Budapestről, hol szakmájába magát oly jelesen kiképezte.

Szavazati estély. Holnap, e hó 10-én, pénteken este 7 órákor a „Vörösmarty-kör” olvasó termében egy nagyszabású előadást tart klasszikusokból, s hazai költőink remek termékeiből Szakáll Antal, az első magyar Shakespeare recitátor a következő feletet érdekes, tanulságos és nagyművelzetet nyújtó műsorozattal:

1. „A jó öreg koresmáros”, Petőfi.
2. „Az élet”, humoros költemény, Borzsák Endre.
3. „A repkény”, Tompa.
4. „Március 15-ike”, Tompa.
5. „Egy légy”-ről, elmélkedés, humoros monológ, Borzsák Endre.
6. „Antigóné”, Sophokles, fordította: Csiky Gergely.
7. „Kreón királynak fiával: Hoemonnal való nagy jelenete. (Recitáció.)

Kezdetre pont 7 órákor este. — Ezen nagyszabású előadás a kör tagjai és családjai pártoló figyelmébe ajánljatik.

Méhészeti ülés. A méhészeti bizottság f. hó 12-én d. e. 1/2 11 órákor a városház nagytermében ülést tart a zámoly-utcai minta méhes felállítás tárgyában.

Felgyújtotta a saját házat. Ceeei levelezőnk írja a következőket: F. hó 3-án Cecén Csilléry Imre háza leégett. A házat maga a tulajdonos, Csilléry Lajos nemi-i lakos gyújtotta fel, a ki, midőn a ház már teljesen porrá égett, elment a csendőrséghez s 50 frtotigért Cserép őrsvezetőnek, hogy ne árulja el a kötelességtudó őrsvezető elfogadta tőle az 50 frtot s nyomban utána letartóztatta. Hogy mi vitte Csilléryt a gyújtogatásra s épen a saját házának felgyújtására, azt a vizsgálat fogja kideríteni.

Elnapolt végtárgyalás. Az emberölés vétségével vádolt Csepeli István elleni ügyben a mai napra kitűzött végtárgyalás, mivel két tanu nem jelent meg, elnapoltatt.

Uj fogorvos a városban. Városunkba dr. Ritscher Zsigmond Bécsben képzett fogorvos állandóan letelepedett. Lakik belváros, sas-utca 7. sz. alatt, a Csendes-féle házban.

Népesedési mozgalom. Székesfejvárott f. évi április hó 28-tól május hó 5-ig született összesen 15 gyermek, és pedig 7 fi, 8 nő. Meghalt a lefolyt idő alatt 13 ember, a kik között 9 fi, 4 nő volt. A meghaltak közül 6 kiskorú, 7 pedig nagykorú. Mint haláluk szerepelt 2 esetben tudósbaj.

Végtárgyalás. Kolonics József tabajdi lakost azzal vádolták a székesfejvári törvényszék előtt, hogy a múlt év nyarán aratás alkalmával kaszájával Bencsik Józsefet megvágta. A tegnapi megtartott végtárgyalás folyamán kiderült, hogy a sértést véletlenségből követte el, miért is a törvényszék őt a vád alól felmentette. A kir. ügyész a felmentő ítélet ellen felbuzott.

Névváltoztatás. Kiskorú Schlesinger Ármán székesfejvári illetőségű, budapesti lakos vezetéknevét miniszteri engedéllyel „Szántó”-ra változtatta. Egy „uj magyarral” több!

Irodalom és Művészet.

A Magyar-román Szemle (Ungária) áprilisi füzetének tartalma: A vallás-unió kérdéséhez. (Vége) — Román szavak a magyarban. — Magyar szavak a románban. — Sinkay György élete és munkái. — Classicus elemek a román népköltészetben (Vergilius szilvája). — A román nép hitvilágából. (Folytatás.) Az előadók. — Egy jeles román kritikus. — Az Aras és avasi népszokások. — Irodalmi szemle. Egy hamisítvány. — Könyvészet. — Szerkesztői üzenetek. Ajánljuk az életrevaló vállalatot olvasóink figyelmébe. Előfizetés egy évre 6 frt, félévre 3 frt. A pénzküldemények Kolozsvárra küldendők Moldován Gergely egyetemi tanárhoz mint kiadó-tulajdonoshoz.

Katholikus Hítvédelmi Folyóirat 5-ik, májusi füzete a következő érdekes tartalommal jelent meg: Psychiatria. II. Irta: Dr. Sándorffy Nándor. — Protest. következetesség s vele szemben a katolicizmus. V. Irta: Rusztikus. — Laveleye Emil egyházpolitikája. Keményfy K. D. — Mária Nagyszonyunk. Irta: T. Pelikán Krizsó. — A zsidó sajtó. (Mutatvány.) Psenner Ernst S. — Megtértek Csarnoka. Loveday Emilia k. a. — Protestáns Szemle. A miniszterelnöki szék fekete levele. — A németországi lutheránusok szakadása s az eperjesi mátyásmadár. — Miért oly kevés a tógátus? — A kalvinisták s lutheránusok egyesülése. Esztergomtól. — Irodalom. — Vegyesek. — Neville Del. fina. A francia forradalom templomműfosztogatói. (Egy iv kath. regény melléklet.) Utolsó iv. — Ajánljuk e hitvédelmi vállalatot a kath olvasó közönségnek annál is inkább, mert legaktuálisabb kérdésekkel foglalkozik és a mai kulturharcos világban valóságos missziót teljesít. Előfizetési ára egész évre 4 frt vagy megfelelő sac. Megrendelhető: a szerkesztőségben. Pozsony, ferencieknél.

A Szalay-Baróti-féle magyar nemzet története kiváló munkájából most kaptuk az I. kötet 13 füzeteit, melyen az Árpád-házi királyok kora immár végére jár. IV. Béla, V. István, Kun László királyok története van benne elmondva az eddig is már annyiszor elismert élnékeléssel és alaposággal. A füzethez két műmelléklet van csatolva. Az aradi gyűlés rajza Geigertől és Than Mór ama híres festményének reprodukciója, mely az Imre és Endre közti jelenetet ábrázolja. A szövegbe nyomott illusztrációk a következők: Przemysl Ottokár pecsétje. — Szt.-Margit kolostorba vonul. — A Margit-szigeti kolostor romjai. — István ifjabb király pecsétje. — Kezdi I. betű II. Endre 1224-iki cseleléről. — V. István pecsétjének előlapja. V. István pecsétjének hátlapja. — V. István ezüst pénze. — Erzsébet királyné, V. István neje pecsétjének előlapja. — Erzsébet királyné, V. István király pecsétjének hátlapja. — Egy füzet ára 30 kr. Az egész mű mintegy 60 füzetben lesz teljes és megrendelhető **Lampel** Róbert (Wodianer E. és fia) kiadóhivatalában, Budapest, Andrassy-ut 21.

Közgazdaság.

A III. gazdakongresszus.

Budapest, május 8.

(—) Az 1895. évi III. országos gazdakongresszus alakuló ülése május 19-én vasárnap d. e. 10 órákor lesz a székesfejvárosi redoutban; ugyanaz nap estéjén 8 órákor pedig van az ismerkedési estély, melyre a kongresszus titkári hivatala előjegyzéseket elfogad. Mostani 989 tagjelentkezett a gazdakongresszusra való részvételre s alapos a remény, hogy ma és a holnapi nap folyamán meg lesz az ezer!

Ezzel pedig meg van semmisítve az a felszínre törekedett irányzat, a mely mindenáron meg akarta akadályozni a kongresszus létrejvetelét, és nevétségessé van téve a kormány ridég, semmivel meg nem okolható ellenkezése és tartózkodása.

A legfurcsább az egészben az a vélemény, a mely a gazdakongresszust is összeköttetésbe hozta az egyházpolitikával! És miért? Valószínűleg csak azért, mert a börze visszafelé megrázkóttatása és a tőzsdé adó behozatala érdekében, a mi pedig az egyenlő teherviselés elveirek felel meg, határozati javaslat dolgoztatott ki.

A ki átlapozza a III. gazdakongresszus szervezőt és tárgyalási pontozatait, az a legnagyobb rosszakarat alkalmazása mellett sem bir semmi olyast fölfedezni benne, a mi az ugynevezett politikával kongruálna, persze egy politika van benne, a legegészségesebb, Magyarország létalapját megvédelmező politika, mert ennek az országnak létét még mindig a mezőgazdaság képezi, nem pedig a mesterségesen dédelgetett és állami beneficiumokban részesülő kapitalista gyáripár.

A gazdakongresszus tárgysorozatok szerint 5 szakosztályra oszlik:

I. Szakosztály: *Mezőgazdaság és szakoktatás.* Elnök: Szapáry Gyula gróf. Jegyző: Szilassy Zoltán.

II. Szakosztály: *Hitel-, biztosítás és adóügy.* Elnök: Széchenyi Imre gr. Jegyző: Rösler Károly

a.) A hitelügyi bizottság elnöke: Zichy Nándor gr.
b.) A biztosítási bizottság elnöke: Ivánka Oszkár
c.) Az adóügyi bizottság elnöke: Hajós József.

III. Szakosztály: *Mezőgazdasági politika és értékesítés.* Elnök: Rakovszky István. Jegyző: Meskó Pál.

IV. Szakosztály: *Telepítés és kivándorlás, cseleddügy.* Elnök: Károlyi Sándor gróf. Jegyző: Szakács Péter.

a.) A kivándorlási bizottságnéke: Bathla Andrásgr.
b.) A telepítés-, munkás- és cseleddügyi bizottság elnöke: Bernát István.
c.) Az iparügyi bizottság elnöke: Esterházy Miklós Mór gróf.

V. Szakosztály: *Gazdasági érdeklépreiset.* Elnök: Bunjanovics Sándor. Jegyző: Rubinek Gyula.

Az I. Szakosztály felőli a gazdaság-szakoktatást, a mezőgazdasági kísérletelés ügyét, vetőmagvak termelését és meghonosítását, a dohány-termelést, komlótermelést, kendertermelést, ciruktermelést és a cukorkérdést; lovább a szállószet és borászatot a hazai szarvasmarha tájfajták államosítását és a magyar-erdélyi marhatenyésztését, a lótenyésztést, a marhasó kérdését, a selyemhernyó- és haltenyésztést, a talajjavítást, az öntözöcsatornák kérdését.

A határozati javaslatok előadói e szakosztályban: Szilassy Zoltán, Cserháti Sándor, Imre Lajos, Sierban János, Szalay János, Rombay Dezso, Bernát Béla, Rösler Károly, dr. Szentkirályi Ákos, ifj. Peikert Alajos, Zablonyosky József, Langraf János.

A II. Szakosztály felőli a hitelügyet, a biztosítás kérdését, az egyenes adók reformját; előadók: Havas Miksa, György Endre, Felszeghy Ferenc.

A III. Szakosztály tárgyalja a vámügyeket, előadó Baron Károly, mezőgazdasági statisztikát előadó Hajdu László; vasuti díjzabást, előadó

György Endre; folyamhajózást, előadó Melcer Géza; a tőzsdé reformját előadó Polónyi Géza; tápszerek élvezeti szerek és italok hamisításának megállítását, előadó dr. Liebermann Lóó; vetőmagvak hamisítását, előadó Kaisz Lajos.

A IV. Szakosztály tárgyai: A felvidéki kivándorlás, előadó Bornemisza Lajos; a dunántúli kivándorlás előadó, Zay Miklós gr.; a székely kivándorlás előadó Nagy Imre; az alföldi munkás mozgalom előadó N. Fáy Sándor. A telepítés kérdése, előadó Széchenyi Imre gr.; a munkás kérdés, előadó Szapary László gr.; a munkás biztosítás, előadó N. Bellai Lajos; a családörvény módosítása, előadó Bernáth István; az iszákosság meggyűlése, előadó Dr. Csillag Gyula. nagypár, mezőgazdaság és háziipar, előadó Sztéryényi Hugó; a szeszmonopol kérdése, előadó Bujanovich Gyula; a kisipar kérdése, előadó Bernáth István.

Az V. Szakosztály tárgyai: Mezőgazdasági érdekvépviselet előadó Rubinek Gyula; értékesítési és fogyasztási szövetelekről, előadó Barca Károly; anekciók, városok és killitások, előadó Bálint Imre; gazdasítztek kérdése, előadó Wimmer Imre; mezőgazdasági jogelőadó dr. Szilárd Ferenc; az állatkereskedelmi szabotosságról előadó Hutya Ferenc.

*

Ime ez a gazdakongresszus tárgysorozata. Az egyes szakosztályok a fővárosi reout-ot külön természetben fognak ülésezni, még pedig naponként 9-től 2-ig és délután 3-tól 6-ig, az első ülés május 19-én tartatik meg, a záró ülés pedig május 23-án csütörtökön d. e. 10 órakor lesz, a melyen a szakosztályok határozatait mutatják be a végrehajtóbizottságnak, megadják az utasításokat, megválasztják a számvizsgáló bizottságot és borekesztik a kongresszust.

Mi a magunk részéről reményeljük, hogy a III. gazdakongresszus meg fog felelni teljesen annak a kiváló nagy feladatnak, melyet maga elé tűzött.

— Mezőgazdasági helyzet. Nem elég az általános árdepresszió, mely a magyar gazdák helyzetét a válság szélére sodorta, ahhoz járul most az ország legtöbb vidékén uralgó roppant aszály. Kivált a ország keleti és északkeleti Királyhágón innen vármegyékben az eső hián oly aszály uralkodik, hogy a gazdák helyzete valóban kétségbeesítő. A vetések alig birtak kikelni s most teljesen stagnálnak fejlődésükben, a legelők teljesen kiszárv, sivar gyepek még legelni valót sem ad a téli takarmányhiány következtében amugy is teljesen lesoványodott, elkényeszeredett marhának. Különösen a kisebb birtokosokat sújtja a szomorú helyzet, mert ezeknek megtakarított vagyonuk sincs, a melylyel a szük esztendő mostoha-ságában magukon segíthetnének. A kormánytól várnak segítséget, de persze hiába, mert a részvénytársaságok segítése veszi igénybe az állam ama tehetségét, a melyet az éhen-halál veszélyének kitett népesség ezrei igényelnének.

A szövetelesek terjedése. Már többször adtunk hírt a szövetelesek örvedetes terjedéséről, melyeknek Károlyi Sándor gróf és néhány lelkes emberbarát voltak buzgó előharcosai. Most a zalamegyei Kis-Komáromból azt írja tudósítónk, hogy ott e hó 4-én megalakult a „Kis-Komárom és vidéki községi hitelszövetkezet” 104 taggal, kik összesen 535 üzletrészt jegyeztek. Egy üzletrész 25 forintban állapított meg és a szöveteleket tartama 20 év, székhelye pedig Kis-Komárom. A cégjegyzés után az alapszabályok jóváhagyásával azonnal megkezdte működését. A hitelszövetkezetek megalakulásának érdekes előtörténete van. Kis-Komárom és környékének közbirtokossága ugyanis elég jómódu, de szőlőt már kezd

pusztítani a filoxera s ennélfogva kilátás van arra, hogy a gazdák a legközelebbi években hitelre lesznek rászorulva. A nagykiszvári zsidók ezt hamar kispapulálták és részvénytakarékpenátárt akartak felállítani Kis-Komáromban, hogy aztán a gazdákat kényők-kedvők szerint tönkretelhessék. Ezt látván W a c h e Adolf, Kis-Komárom buzgó főtanítója, nyomban hozzáállt a hitelszövetkezet megalakításához. Ez neki fényesen sikerült is s így a zsidók élelmes terve szépen meghiusult. Ezért is örömmel üdvözljük az új szöveteleket és csak azt óhajtanók, hogy végre valahára a Fiáth-féle liberalizmussal agyonboldogított Fejérmegyében is alakuljon ilyen.

— A mezőőrök ellen. Az 1894. évi XII. t.-c. egyes rendelkezései, különösen azok, melyek a mezőőrök kötelező tartására vonatkoznak, súlyos terheket rónak a községekre, mely okból már eddig is több község határozottan kimondotta, hogy pénzügyi viszonyai miatt képtelen eleget tenni a törvény rendelkezéseinek, vagy pedig, hogy a község speciális viszonyai olyanok, melyek a törvény idevonatkozó intézkedéseit feleslegessé teszik s ez okból a törvény revizióját kérelmezik. Így legutóbb Kecskemét város gazdaközössége is kimondotta, hogy súlyos tehernek tartja az 1894. évi XII. t.-c. értelmében szervezendő mezőőrdőrségi intézményt, mert a kecskeméti gazdák nagy része az évnek csaknem egész szakában kint lakik birtokán, sőt még a tél folyamán is kint tartja családait, tehát földjeire maga felügyelhet, vagy felügyeltesse, mely okból a mezőőrdőrség felesleges és szükségtelenek. A gazdaközösség véleményét a város tanácsa is magáévá tette s legutóbb elhatározta, hogy a gazdasági osztály kimerítő adatai alapján feliratban fog a város gazdái mellett állást foglalni s azok nevében kérelmezni, hogy a mezőőrök felállításának súlyos terhe alól a kecskeméti gazdák mentessenek fel. A feliratot a napokban terjesztik fel a földművelésügyi miniszterhez.

— A találmányi szabadalmak. A f. hó 7-iki országgyűlés tárgyalása elszomorító példáját nyújtotta annak a módnak, mely legfontosabb iparérdekeink intézésénél zilált politikai viszonyaink között lábra kapott. Két éve már, hogy törvényileg kimondott szabadalmi eljárásunk függetlenítése Ausztriától s im két év alatt egy oly javaslat készült, melyet még a kereskedelmi miniszter beismérése szerint is a hiányosság, felületesség miatt egy újabb bizottság elé kell terjeszteni azon kikötéssel, hogy a bizottság tartozik az ügyet néhány nap alatt letárgyalni. Már, hogy milyen lesz az a néhány napos munka, azt előre elképzelhetjük. Mint fontebb említettük két évig készült az a javaslat, melyet a f. hó 7-ikén tartott képviselőházi ülésen Rosenberg Gyula előadó elfogadásra ajánlott. Helfy Ignác rámmatott a javaslat libáira s bebizonyította, hogy annak számos pontja igazságtalan s korlátolt elme szüleménye, jogi tekintetben pedig minden kritikán aluli. Epen azért nagyon csodálkozok, hogy a javaslat csak a községügyi bizottsághoz utatztatott az igazságügyi bizottság mellőzésével, holott a jogi momentumokat nem lett volna szabad figyelmen kívül hagyni. Ajánlja tehát, hogy a javaslatot mielőbb terjesszék az igazságügyi bizottsághoz. H o i t s y Pál, jöllehet minden tekintetben Helfynek ad igazat, a javaslatot részletes tárgyalás alapján elfogadja. Dániel Ernő kereskedelmi ügyminiszter szerint, ha csakugyan hiányosak a jogi momentumok, azokat a részletes vita alkalmával ki lehet korrigálni. M a d a r á s z József kérelmére a miniszter végre is hozzájárul Helfy javaslatához, mire a ház elfogadja a törvényjavaslatot, valamint Helfy határozati javaslatát is, azzal a megtoldással, hogy az igazságügyi bizottság még e héten terjesszen elő véleményes jelentést.

— A közös vámtérület rossforgalma 1894—1893-ban. A közös vámtérület külforgalmában a rozs csekélyebb jelentőségű szereppel bír; a forgalom az utolsó 10 évben így alakult métermázsákban:

	Behozatal	Kivitel
1884-ben	1.236.770	77.147
1885-ben	882.642	72.458
1886-ban	758.759	14.058

1887-ben	693.710	10.962
1888-ban	26.318	56.868
1889-ben	26.561	33.931
1890-ben	168.480	32.996
1891-ben	22.265	372.735
1892-ben	72.539	309.646
1893-ban	68.673	9.895
1894 első 9 hava	34.822	2.012

A forgalom az utolsó két évben a minimumra csökkent, a mennyiben ugy a behozatal, mint a kivitel is egészen a határ-forgalomra szorított. A rozs terményeink közül az egyetlen, a melyben a vámtérület rendszerint passzív mérleggel bír; az utolsó 10 év közül ugyanis egyedül 1891. és 1892-ben, a mikor Németország rendkívül nagy rozsbevételre szorult, volt a mérleg mérsékeltén aktív.

— Székesfejérvári piaci árak. 1895. május 8-án:

G a b o n a: buza 6.—6.20, rozs 5.10—5.20, árpa 6.10—6.20, zab 5.50—5.60, kukorica 5.80—6.—, bab 8.50—8.60 frt métermázsánként.

Hízott sertés: könnyű 27—29, nehéz 32—33 kr. klgr. eleven suly szerint.

Bérbeadási hirdetés.

Méltóságos gróf Eszterházy Miklós Móric ur gesztési uradalomhoz tartozó, Komárommegyében, Kisbér tőzsomszédságában fekvő ászári gazdaság, összesen 1200 □ öles 1200 hold terület 1895. október hó 1-től kezdődő 12, esetleg 15 évre bérbeadatik. A bérleti feltételek az uradalmi fötisztségnél Csákvár, (Fejérmegye) megtekinthetők és kívánatra postán is megküldetnek.

Ajánlkozó felhivatnak, hogy az ajánlandó évi bérösszegnek 10%-át készpénzben bánatpénzül a „Magyar Általános Hitelbank”-nál (Budapesten, V. nádor-utca 12.) gróf Eszterházy Miklós Móric ur folyó számlájára lefizetvén, ajánlatukat ezen bánatpénz lefizetésére való vonatkozással, legkésőbb 1895. május hó 31-ig, gróf Esterházy Miklós Móric urnak címezve (Csákvár, Fejérmegye) adják be. Bánatpénz nélkül beadott ajánlatok figyelembe nem vétetnek.

Bérbeadandó uradalom fentartja magának, hogy a beérkezett ajánlatok között szabadon választhasson, esetleg ha ezek egyikét sem találná megfelelőnek, valamennyit visszautasithassa. Azon ajánlkozóval, kinek ajánlata elfogadtatik, 1895. június havában fog a szerződés megkötötténi, az el nem fogadott ajánlatok mellett beadott ajánlatok pedig legkésőbb július 17-én fognak a jogosultaknak a „Magyar Általános Hitelbank”-nál rendelkezésükre boesáttatni.

Kelt Csákvárott, 1893. január hó.

A fötisztség.

Eladó
esetleg bérbevehető
minden órán a zámoly-utca
7. szám alatti ház. — A feltételek iránt értekezni lehet
a háztulajdonossal.

Lakik: malom-utca 38. sz.